

Vastgelegd

Praktische leidraad voor juridische teksten
Loulou Edelman, Willem-Jan van Gendt, Ron Ritzen

ISBN 978-90-825499-4-2 (voorheen: 978-90-818547-3-3)
NUR 113
Tweede druk, 2018

Vormgeving: KEET grafische vormgeving, Amersfoort
Illustratie omslag: Marjolein Tönis
© Auteurs & Communicatiereeks, 2018

Een boek is nooit af. Heb je zelf suggesties om *Vastgelegd* te verbeteren?
Laat het ons weten via mail@communicatiereeks.nl. Veel dank alvast!

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever en vermelding van de auteur(s) van het boek.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j°, het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever (Communicatiereeks, Voorthuizen, www.communicatiereeks.nl) te wenden.

Auteurs en Communicatiereeks hebben zich maximaal ingespannen om alle rechten op het in dit boek gebruikte bronmateriaal te regelen. Personen die menen rechten te kunnen doen gelden op dit materiaal kunnen zich in verbinding stellen met de uitgever.

Voorwoord

Dit is de tweede en compleet herziene versie van *Vastgelegd*. We zijn veel dank verschuldigd aan onze collega-docenten die waardevolle tips hadden voor de herziening. Dank Letty Appel, Susanne Gruyters, Pascal Jacobs, Thea van Lent en Miekske van der Sman! Speciale dank aan het servicecentrum van Rechtspraak.nl dat toestemming verleende voor het gebruik van een van hun modellen 'procesinleiding' en behulpzaam was bij de uitleg van de nieuwe terminologie. We hopen dat het boek nu nog beter bruikbaar is. In deze versie zijn verbeteringen en actualiseringën aangebracht. Het hoofdstuk over 'de aanvraag' is weggelaten omdat aanvragen tegenwoordig digitaal moeten worden aangeleverd, of dat nu om subsidies of vergunningen gaat. De digitale aanvragen geven automatisch aan in welke volgorde welke wettelijke vereisten ingevuld moeten worden. Omdat de wet telkens wijzigt, bevelen we overigens aan de wet regelmatig online te raadplegen. Bijvoorbeeld via wetten.overheid.nl.

Omdat adequate juridische teksten zo belangrijk zijn binnen het recht, is het essentieel voor juristen om goed te schrijven. Een vaardigheid in het algemeen leer je door te oefenen en schrijfvaardigheid in het bijzonder leer je dus door te schrijven. In dit boek vind je tal van concrete aanwijzingen om je schrijftaak aan te pakken. Daarmee beoogt het boek een praktijkboek te zijn. Niet de theorie staat centraal, maar juist praktische tips die leiden tot een adequate tekst. De kunst die we je in dit boek willen bijbrengen is het schrijven van juridisch adequate teksten, die ook nog begrijpelijk zijn.

Belangrijk is om te vermelden dat we zoveel mogelijk streefden naar voorbeeldteksten in begrijpelijk Nederlands. Echter, in juridische contexten is het niet altijd mogelijk vaktermen te vervangen door begrijpelijke woorden. Exploot, curator, curatele zijn bijvoorbeeld termen die niet zo makkelijk te vermijden zijn. Ook zijn sommige wettelijke vereisten (zoals het in woorden weergeven van jaartallen of geldbedragen) in strijd met de leesbaarheid maar onontkoombaar vanwege juridische zorgvuldigheid. Daarnaast hechten sommige juridische organisaties nog steeds aan formele taal; het zou niet realistisch maar ook niet verstandig zijn onze studenten daar niet mee in aanraking te brengen. Uiteindelijk gaat het erom dat zij zich met ons onderwijs kunnen handhaven in hun toekomstige werkring.

Inhoud

Hoofdstuk 1	Inleiding	9
1.1	De casuscontext	9
1.2	Grondplan voor elke juridische tekstsoort	10
1.3	Leeswijzer	11
Hoofdstuk 2	Juridisch schrijven, hoe pak je dat aan?	12
2.1	Drie fasen	12
2.2	Casusanalyse	13
2.3	Communicatie	13
2.4	Realisatie	17
Hoofdstuk 3	De ingebrekestelling	26
3.1	Juridische positionering	26
3.2	Wettelijke vereisten	27
3.3	De tekst schrijven	28
3.4	De tekst in een format	29
3.5	Voorbeelden	29
Hoofdstuk 4	De dagvaarding	33
4.1	Juridische positionering	33
4.2	Wettelijke vereisten	33
4.3	De tekst schrijven	34
4.4	De tekst in een format	35
4.5	Voorbeeld	35
Hoofdstuk 5	Het verzoekschrift	39
5.1	Juridische positionering	39
5.2	Wettelijke vereisten	40
5.3	De tekst schrijven	40
5.4	De tekst in een format	40
5.5	Voorbeeld	45
Hoofdstuk 6	Het bezwaarschrift	48
6.1	Juridische positionering	48
6.2	Wettelijke vereisten	48
6.3	De tekst schrijven	49
6.4	De tekst in een format	49
6.5	Voorbeeld	51

Hoofdstuk 7	De pleitnota en de pleitnotitie	54
7.1	Juridische positionering	54
7.2	Wettelijke vereisten	54
7.3	De tekst schrijven	55
7.4	De tekst in een format	55
7.5	Voorbeelden	56
7.6	De pleitnotitie	66
Hoofdstuk 8	De juridische adviesbrief	67
8.1	Juridische positionering	67
8.2	Wettelijke vereisten	67
8.3	De tekst schrijven	67
8.4	De tekst in een format	68
8.5	Voorbeeld	70
Hoofdstuk 9	De conclusie van antwoord	73
9.1	Juridische positionering	73
9.2	Wettelijke vereisten	73
9.3	De tekst schrijven	73
9.4	De tekst in een format	74
9.5	Voorbeelden	75
Hoofdstuk 10	De procesinleiding	87
10.1	Juridische positionering	87
10.2	Wettelijke vereisten	89
10.3	Voorbeeld	89
Bronnen		91
Bijlage	Briefconventies	92

Hoofdstuk 1 **Inleiding**

Een jurist slaat een brug tussen de dagelijkse werkelijkheid en het recht. Bij het schrijven van teksten moet hij rekening houden met tal van factoren. Als eerste is er natuurlijk de juridische inhoud. De jurist moet gebeurtenissen in een juridisch kader plaatsen. Daarbij is kennis van het recht onmisbaar, zowel op inhoudelijk als op procedureel vlak. Een dagvaarding die inhoudelijk adequaat is, maar niet aan alle procedurele vereisten voldoet, wordt immers niet-ontvankelijk verklaard. In deze inleiding gaan we eerst in op de casuscontext (1.1). Vervolgens presenteren we een grondplan voor elke juridische tekstsoort (1.2). Het hoofdstuk eindigt met een leeswijzer (1.3).

1.1 De casuscontext

Bij elke juridische casus moet een jurist eerst de gedragingen in de werkelijkheid analyseren en de juridische interpretatie van die gedragingen bepalen. Er gebeurt iets in de werkelijkheid en daar vindt het recht iets van. Een voorbeeld kan dat verhelderen.

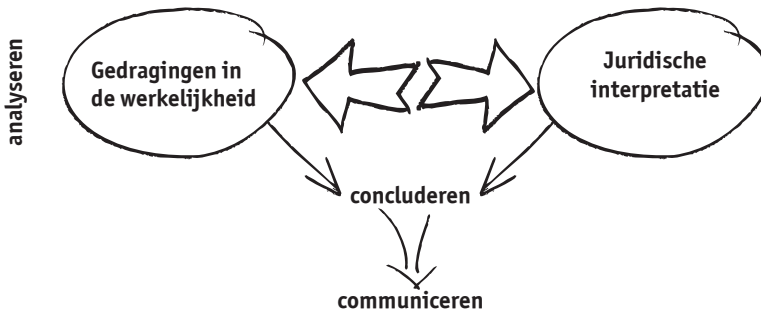
Casus

Peter en zijn kersverse vriendin Ilse zijn aan het stappen in het centrum van Breda. Terwijl Peter aan de bar enkele drankjes bestelt, ziet hij dat Ilse wordt lastiggevallen door Jort, een jongen die hij kent van de basketbalclub. Als Peter vraagt of Jort op wil houden met zijn gedrag, slaat Jort hem op zijn gezicht. Het resultaat is een gebroken neus.

Als het voorval in de casus leidt tot een juridisch conflict, dan zal de jurist de gedraging in de werkelijkheid (het slaan met een gebroken neus tot gevolg) juridisch moeten kwalificeren en interpreteren. Hij zal daarbij ontdekken dat er een strafrechtelijke norm wordt overtreden. De gedraging valt aan te merken als ‘mishandeling’ zoals bedoeld in artikel 300 van het Wetboek van Strafrecht. Overigens is het in de voorbeeldcasus ook mogelijk een civielrechtelijke bril op te zetten. Daarbij valt de gedraging (het slaan met een gebroken neus tot gevolg) aan te merken als een ‘onrechtmatige daad’ zoals bedoeld in artikel 6:162 van het Burgerlijk Wetboek.

Op basis van de juridische analyse (kwalificeren en interpreteren van gedragingen) kan de jurist concluderen dat Jort civielrechtelijk aansprakelijk en strafrechtelijk strafbaar is. Op basis van dat standpunt kan er vervolgens bijvoorbeeld een schadevergoeding worden geëist.

De context waarbinnen een juridische tekst geschreven wordt, is schematisch weer-
gegeven in figuur 1.1.

Figuur 1.1. De casuscontext voor een jurist

Een jurist zal dus voortdurend uit moeten maken welke feiten relevant zijn binnen een casus. Uit die analyse trekt de jurist immers zijn conclusie. Daarna kan de jurist gaan communiceren.

Het probleem bij het schema is dat het proces van analyse en interpretatie tamelijk lineair wordt voorgesteld. In de praktijk lopen deze fasen telkens door elkaar. Om immers te kunnen bepalen welke feiten relevant zijn, moet je de wet kennen. En om te bepalen welke rechtsregel van toepassing is, moet je de feiten hebben geanalyseerd. Er is dus veeleer sprake van een cyclisch dan van een lineair denkproces.

1.2 Grondplan voor elke juridische tekstsoort

Een jurist moet een brug slaan tussen gebeurtenissen in de werkelijkheid en het recht. Als je de vaardigheid bezit om deze brug op schrift te stellen, dan heb je het belangrijkste aspect van elke juridische tekst onder de knie.

De verschillende juridische tekstsoorten hebben echter meer gezamenlijke kenmerken. Als je die kent en herkent, zie je enerzijds de overlap tussen de tekstsoorten en de benodigde vaardigheden en hoeft je niet steeds opnieuw het wiel uit te vinden. Aan de andere kant leer je ook de verschillen kennen en op die manier kun je je juridische kennis meteen doeltreffend inzetten. Aan elke juridische tekst ligt een tamelijk eenduidig grondplan ten grondslag. Dit grondplan zie je terug in tabel 1.1. Het bestaat uit een inleiding, een kern en een slot. Dit is de uiterlijke vorm van elke juridische tekst. In de verschillende hoofdstukken gaan we vervolgens naar de inhoudelijke aspecten per tekstsoort kijken.

Tabel 1.1. *Grondplan juridische tekstsoort*

Inleiding	Standaard/semistandaard	Afhankelijk van het doel van de tekst in de juridische procedure.
Kern	Algemeen deel	Hier wordt een brug geslagen tussen de relevante feiten (gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden) en de juridische aspecten (de wijze waarop het recht deze gebeurtenissen interpreteert).
	Specifiek deel	Hier wordt aangegeven wat je van de ander verwacht of wat je de ander opdraagt of adviseert.
Slot	Standaard/semistandaard	Afhankelijk van het doel van de tekst in de juridische procedure.

1.3 Leeswijzer

In dit boek wordt een aantal typisch juridische tekstsoorten behandeld. In ieder hoofdstuk komt een tekstsoort aan de orde, zoals een ingebrekestelling of een dagvaarding. Elk hoofdstuk heeft dezelfde opbouw. Eerst wordt de tekst geplaatst binnen het recht (juridische positionering). Daarbij wordt beschreven wat het (procedurele) doel van de tekst is in de juridische procedure en in welk rechtsgebied en op welk terrein je de tekstsoort tegenkomt. Daarna wordt gekeken welke eisen de wet stelt aan de tekstsoort. Als we de schrijftaak met alle voorgaande informatie hebben voorbereid, volgen er concrete handvatten. Daarbij geven we voor de tekstsoort een format. Dit is een stramen dat aan de ene kant voldoende sturing geeft, maar aan de andere kant niet knelt. Het geeft voldoende ruimte om te komen tot authentieke teksten. Tot slot volgen een of meer voorbeelden van de tekstsoort.

Hoofdstuk 2 **Juridisch schrijven, hoe pak je dat aan?**

‘Hoe moet ik in hemelsnaam beginnen?’ Veel mensen geven aan dat ze zich deze vraag geregeld stellen als ze een tekst moeten schrijven. Het antwoord is eenvoudig: begin eerst na te denken over het onderwerp waarover je wilt schrijven. Daarmee roepen we feitelijk een andere vraag op: ‘Wat moet ik schrijven?’. Een schrijftaak beweegt zich voortdurend tussen deze twee vragen. De eerste vraag (Hoe moet ik beginnen?) gaat vooral over het schrijfproces. De tweede vraag (Wat moet ik schrijven?) gaat over het schrijfproduct, namelijk de uiteindelijke tekst. In dit hoofdstuk behandelen we het schrijfproces, dat we opdelen in drie fasen. In de vervolghoofdstukken worden de kenmerkende eigenschappen en vereisten van elke tekstsoort verder uitgewerkt.

2.1 Drie fasen

In de juridische praktijk is datgene waarover geschreven wordt altijd een concrete casus. Een cliënt is bijvoorbeeld in de stad aangereden door een dronken man en deze man weigert de schade aan haar fiets te vergoeden. Om de cliënt te kunnen helpen door middel van een juridische tekst zul je drie fasen moeten doorlopen:

Fase 1: Casusanalyse	Hierin worden de relevante feiten tegen het licht van het recht gehouden. Uiteindelijk volgt daar een juridische casusconclusie uit.
Fase 2: Communicatie	Als de casusconclusie helder is, is de (impliciete of expliciete) vraag van de cliënt beantwoord. De vraag is nu welke informatie ook daadwerkelijk in de tekst moet komen. Dit is deels afhankelijk van het doel en de functie van de tekst.
Fase 3: Realisatie	Nu de inhoud van de tekst bepaald is, moet die inhoud nog gepresenteerd worden. Daarvoor dient daadwerkelijk geschreven te worden. De slag die gemaakt moet worden van analyse naar tekst blijkt in de praktijk vrij groot. Weten wat je wilt zeggen, betekent niet automatisch dat dat ook lukt.